

Det lilla ordet som ställer till det

Berättelse

Många som lär sig svenska tycker att ett av de svåraste momenten är att veta om ett ord ska ha “en” eller “ett” framför sig. Det heter en bil men ett hus, en stol men ett bord. Varför blir det så, och hur ska man komma ihåg det?

Förklaringen är att svenska substantiv har grammatiskt genus. I svenskan finns det två genus. Det ena kallas utrum, eller n-genus, och de orden tar artikeln “en”. Det andra kallas neutrum, eller t-genus, och de orden tar artikeln “ett”. Termerna utrum och n-genus betyder alltså samma sak, och för den som lär sig svenska räcker det oftast att tänka “en-ord” (en bil, en stol) och “ett-ord” (ett hus, ett bord).

Man ser genuset genom att sätta en eller ett framför ordet. Men det syns också i bestämd form. Ett en-ord får ändelsen -en: en bil blir bilen, en stol blir stolen. Ett ett-ord får ändelsen -et: ett hus blir huset, ett bord blir bordet. Därför är det viktigt att veta vilket genus ett ord har.

Enligt Institutet för språk och folkminnen finns det inget helt säkert sätt att i förväg avgöra ett ords genus, varken från ordets form eller från dess betydelse. Man får ofta lära sig genuset tillsammans med själva ordet. Men det betyder inte att man står helt utan hjälp. Det finns några knep som ofta stämmer.

Det första knepet är ren sannolikhet. En vanlig uppskattning är att ungefär 75–80 procent av alla svenska substantiv är en-ord. Den exakta siffran varierar mellan olika källor och ska ses som ungefärlig, men en sak är klar: en-orden är i klar majoritet. Är du osäker på ett ord är därför det bästa tipset att gissa “en”.

Det andra knepet handlar om betydelse. Ord för levande varelser, som människor och djur, är oftast en-ord: en lärare, en hund, en katt. Men det finns viktiga undantag, till exempel ett barn och ett lejon. Även dagar, månader och årstider är oftast en-ord, som en måndag och en sommar, och så är det också med de flesta växtnamn. Här finns dock undantag, som ett år och ett träd.

Det tredje knepet handlar om hur ordet slutar. Substantiv som slutar på -are, -ing eller -ning, -het, -else och -tion brukar vara en-ord: en lärare, en tidning, en skönhet, en frestelse och en station. Men kom ihåg att också detta är ett knep, inte en säker regel. Det finns alltid undantag.

Till sist: vissa ord har så kallat vacklande genus och fungerar med både en och ett, till exempel en eller ett öl, en eller ett kaffe och en eller ett paraply. Då är inget av valen fel. Det bästa rådet för den som lär sig svenska är ändå enkelt: lär dig alltid in artikeln en eller ett tillsammans med ordet, så blir den en naturlig del av det du minns.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
moment	en del eller ett steg i något man gör
grammatiskt genus	indelning av substantiv i grupper, här en-ord och ett-ord
utrum	det grammatiska namnet på n-genus (en-ord)
neutrum	det grammatiska namnet på t-genus (ett-ord)
artikel	det lilla ordet "en" eller "ett" framför ett substantiv
bestämd form	formen bilen, huset (inte en bil, ett hus)
sannolikhet	hur troligt det är att något stämmer
majoritet	mer än hälften; den största delen
varelse	en levande individ, människa eller djur
undantag	ett fall där regeln inte gäller
vacklande genus	när ett ord kan ha både en och ett
ungefärlig	inte exakt, ungefär så

Läsförståelsefrågor

1. Hur många grammatiska genus har svenskan enligt texten?
 1. Ett.
 2. Två: utrum (en) och neutrum (ett).
 3. Fyra.
2. Vad betyder orden utrum och n-genus enligt texten?
 1. Två olika saker.
 2. Samma sak.
 3. Att ordet alltid tar "ett".
3. Vad säger texten om hur man i förväg kan avgöra ett ords genus?
 1. Det finns en enkel regel som alltid stämmer.
 2. Det finns inget helt säkert sätt; man får ofta lära sig genuset med ordet.
 3. Man kan alltid se det på första bokstaven.
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Ord för levande varelser är oftast en-ord.
 2. Ordet "träd" är ett en-ord.
 3. En-ord är alltid lättare att uttala än ett-ord.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Ord som slutar på -tion brukar vara en-ord.
 2. Ett ord kan aldrig fungera med både en och ett.
 3. Siffran 75–80 procent är exakt och alla källor är överens.
6. Texten kallar minnesknepen för "ett knep, inte en säker regel". Förklara med egna ord vad skillnaden är.
7. Varför skriver texten att siffran 75–80 procent "ska ses som ungefärlig"? Vad vill den visa med de orden?
8. Vad är textens bästa råd till den som lär sig svenska, och varför kan det rådet hjälpa? Svara med stöd i texten.

Facit

1. Två: utrum (en) och neutrum (ett).
1. Samma sak.
1. Det finns inget helt säkert sätt; man får ofta lära sig genuset med ordet.
1. ja b) nej (texten säger att "ett träd" är ett undantag, alltså ett ett-ord) c) det står inte i texten
1. ja b) nej (vissa ord har vacklande genus och kan ha både en och ett) c) nej (texten säger att siffran varierar mellan källor och ska ses som ungefärlig)
- Exempel på svar: Ett knep stämmer ofta men inte alltid, så man måste räkna med undantag. En säker regel skulle gälla i alla fall utan undantag, och så fungerar det inte här.
- Exempel på svar: Den vill visa att siffran inte är helt säker. Olika källor anger olika andelar, så texten är försiktig och påstår inte att det är ett exakt faktum.
- Exempel på svar: Rådet är att alltid lära sig artikeln en eller ett tillsammans med ordet. Det hjälper eftersom det inte finns någon säker regel, så om artikeln blir en del av ordet man minns slipper man gissa varje gång.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att öva genus systematiskt och för att skilja på säkra regler och minnesknep. Tema: grammatiskt genus i svenskan och varför det är svårt att förutsäga. Texten lär ut en arbetsstrategi i tre steg: (1) sannolikhet – gissa "en" vid osäkerhet eftersom en-orden är i majoritet, (2) betydelse (levande varelser, dagar/årstider och växter = oftast en) och (3) ordslut (en-ändelser som -are/-ing/-het/-else/-tion). Poängtera att detta är ledtrådar, inte regler, och att artikeln bäst lärs in tillsammans med ordet. Fråga 6 och 7 är inferensfrågor om regler kontra tendenser och om språklig försiktighet. Låt eleverna jämföra med genus i sina egna språk.

Diskussionsfrågor

- Har ditt modersmål grammatiskt genus? Hur många, och hur fungerar det jämfört med svenskans en/ett?
- Texten säger att man oftast får lära sig genuset tillsammans med ordet. Vilka knep använder du själv för att minnas nya ord?
- Vissa ord har "vacklande genus" och kan ha både en och ett. Tror du att ett språk borde ha tydliga regler för allt, eller är det naturligt att de varierar? Motivera.
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv vilken del av svensk grammatik du tycker är svårast och hur du försöker öva på den.

Källor och faktagranskning

- Institutet för språk och folkminnen (Isof), Frågelådan: Hur vet man om ett substantiv har n-genus eller t-genus? – <https://frageladan.isof.se/faqs/30789>
- Institutet för språk och folkminnen (Isof), Frågelådan: Kan ett substantiv ha både n- och t-genus? – <https://frageladan.isof.se/faqs/30786>
- Institutet för språk och folkminnen (Isof), Frågelådan: Vilka genus har svenska språket? – <https://frageladan.isof.se/faqs/48424>
- Wikipedia: Utrum (svenska) – <https://sv.wikipedia.org/wiki/Utrum>

Faktagranskad mot Isof och Wikipedia i juni 2026. Nyckelfakta: Svenska substantiv har två grammatiska genus. Utrum kallas också n-genus och tar artikeln "en" (en bil); neutrum kallas också t-genus och tar artikeln "ett" (ett hus). Man ser genuset genom att sätta en eller ett framför ordet. Genus syns också i bestämd form: en-ord får ändelsen -en (bilen, stolen) och ett-ord får ändelsen -et (huset, bordet). För SFI-elever räcker oftast orden "en-ord" och "ett-ord". Enligt Isof är n-genus (en-ord) det vanligaste; en vanlig uppskattning är att ungefär 75–80 procent av substantiven är en-ord. Knep med undantag: ord för levande varelser (människor, djur) är oftast en-ord (en lärare, en hund, en katt), med undantag som ett barn och ett lejon. Vissa ändelser signalerar oftast en-ord, t.ex. -are, -ing/-ning, -het, -else och -tion (en lärare, en tidning, en skönhet, en frestelse, en station). Dagar, månader och årstider är oftast en-ord (en måndag, en sommar), liksom de flesta växtnamn, med undantag som ett år och ett träd. Vissa ord har vacklande genus och fungerar med både en och ett, t.ex. en/ett öl, en/ett kaffe, en/ett test och en/ett paraply. OSÄKERHETER/MYTER: Den exakta andelen en-ord (omkring 75–80 procent) varierar mellan källor och beror på vilket ordmaterial man räknar på – siffran anges därför som ungefärlig, inte exakt. Reglerna om ändelser och betydelsegrupper är minnesregler med många undantag, inte heltäckande lagar – de formuleras som "oftast" och "brukar", aldrig "alltid". Isof betonar att det inte finns något helt säkert sätt att avgöra genus från ordets form eller betydelse; det bästa rådet är att lära in genuset tillsammans med ordet ("ett bord", inte bara "bord"). Termerna utrum/neutrum respektive n-genus/t-genus betyder samma sak. Vid vacklande genus kan valet ibland skilja mellan allmänspråk och fackspråk eller mellan dialekter; detta presenteras försiktigt och utan att peka ut något som "fel".

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.